

JULKAISTU NUMEROSSA [1/2012](#)
ELÄINLÄÄKKEET

Mitä piilee sisäloislääkkeiden suositusten ja määräämisehdon taustalla?

Tita-Maria Muhonen

Sisäloislääkkeiden käyttöaiheissa mainitaan usein luettelomaisessa muodossa ne suolistolaiset, joihin teho on osoitettu. Eläimen omistajan voi olla hankalaa hyödyntää latinankielistä luetteloa, joten apteekkihenkilökunnan on pystyttävä antamaan asiakkaalle asianmukaista neuvontaa.

Sisäloisen häätöön tarkoitettujen lääkevalmisteiden teho on tutkittu tarkoin ennen myyntiluvan myöntämistä. Sisäloislääkkeiden käyttöaiheissa mainitaan siksi yleensä luettelomaisessa muodossa ne suolistolaiset, joihin teho on osoitettu. On selvää, että valmisteiden oikea käyttö edellyttäisi täsmällistä diagnoosia, jota useimmiten ostotilanteessa apteekissa ei ole.

Sisäloisten lääkeaineresistenssi lisääntyy, ja tuotantoeläimillä lääkityskäytäntöjä on jouduttu tarkastelemaan kriittisesti. Turhaa, etenkin laajakirjoista, sisäloislääkitystä tulee välttää.

Koira ja kissa

Kissojen ja koirien sisäloisten häätösuosituksissa ei ole tapahtunut suuria muutoksia verrattuna vuoteen 2004, jolloin TABU-lehdessä julkaistiin asiasta kirjoitus (Saukko 2004). Kodeissamme eläviltä eläimiltä edellytetään täydellistä madottomuutta, joten säännöllinen loishäätö on joissain tapauksissa välttämätön.

Jos eläimen ulostetta ei ole tutkittu parasiittien varalta, tulisi lääkevalmistetta valitessa kiinnittää huomiota eläimen elinoloihin ja -tapoihin. Aikuista sisäkissaa ja aikuista perheen ainoa koiraa voi olla turha matolääkitä, koska suurella

todennäköisyydellä matoja ei ole. Poikkeuksena voisi olla esimerkiksi raakaan järvikalaan mieltynyt kissa, jolla harvinaisessa tapauksessa voisi olla lapamato. Sen sijaan ulkona saalistavalla kissalla tai monen koiran taloudessa elävällä koiralla voi olla sisäloisia.

Loislääkkeen ostajalle on tärkeä mainita ulostenäytteen tutkimisen mahdollisuudesta, koska suurimmalla osalla kotimaisista koirista ja sisällä elävistä kissoistakaan ei sisäloisia ole. Negatiivinen ulostetutkimustulos säästää omistajan kukkaroa ja ympäristöä, kun turhalta lääkitykseltä vältytään. Omistaja saa myös tärkeää tietoa eläimensä terveydentilasta. Ulostetutkimuksia parasiittien varalta tekevät monet kaupalliset laboratoriot, monet eläinlääkärit ja Evira.

Niissä tapauksissa, joissa ulostetutkimusta ei syystä tai toisesta haluta tehdä, tulee lääkevalmistetta valitessa muistaa pitää pää kylmänä. Kissoilla on pääsääntöisesti Suomessa suolinkaisia ja heisimatoja, koirilla voi edellisten lisäksi olla hakamatoja. Kotimaisen tutkimuksen mukaan loishäätövalmisteen valinnassa tärkein yksittäinen tekijä oli valmisteen laajakirjoisuus (Pullola ym. 2006).

Vaikka koiran ja kissan sisäloisten lääkeaineresistenssistä ei ole tehty tieteellisiä tutkimuksia Suomessa, näyttäisi tilanne meillä olevan kohtalaisen hyvä. Tulisi kuitenkin pitää mielessä, että turha matolääkkeiden käyttö voi edistää resistenssin syntymistä. Näin ollen kissoille ja koirille, joille ei ole tehty ulostetutkimusta parasiittien varalta, tulee valita mahdollisimman kapeakirjoinen valmiste huomioiden lemmikin elintavat ja Suomen sisäloistilanne.

Hevonen

Hiljattain julkaistun tutkimuksen mukaan suomalaisilla varsoilla esiintyvillä suolinkaisilla (*Parascaris equorum*) todettiin merkittävää ivermektiini- ja pyranteliresistenssiä (Näreaho ym. 2011). Vaikka näin todettiin, resistenssitilanne on Suomessa ja muissa Pohjoismaissa kohtuullinen verrattuna muuhun maailmaan.

Maailmalla joillain tuotantoeläinlajeilla sisäloisten lääkeaineresistenssi on paikoin niin yleistä, että loisista on muodostunut uhka koko elinkeinolle. Tuotantoeläinten loishäädön ohjeita onkin tiedon kertymisen ja uusien tutkimusten valossa osattu ohjata aivan uusille urille. Enää ei pyritä tuotantoeläinten täydelliseen madottomuuteen, vaan ymmärretään, että eläin voi elää terveenä pienen sisäloiskuorman kanssa. Jos eläin ei oireile, ei loishäätö ole monissa tapauksissa välttämätöntä, vaikka suolistossa loisia olisikin.

Myös lääkeaineresistenssiä pystytään hidastamaan sillä, että tilalla tai tallissa on pieni sisäloispopulaatio (refugia-käsite), joka ei altistu lääkkeille. Koko tallin hevosten rutiininomaisesta säännöllisestä sisäloishäädöstä on siirrytty käytäntöön, jossa jokaisen hevosen sisäloiskuormitus tutkitaan ja päätetään yksilökohtaisesti, onko syytä lääkittää vai pärjääkö hevonen loistensa kanssa.

Useimmat aikuiset hevoset elävät terveinä suolistoloisista huolimatta. Näin myös hevosille muodostuu luonnollista vastustuskykyä, kun sisäloisista ei pyritä pääsemään kokonaan eroon. Tärkeä ennaltaehkäisevä rutiini on ulosteiden kerääminen pois ympäristöstä.

Resistenssin muodostuminen on huomioitu myös sisäloisvalmisteidenvalmisteyhteenvedossa. Käyttäjän huomio kiinnitetään resistenssin syntyyn väärän käytön seurauksena. Käyttäjää ohjeistetaan käyttämään valmistetta kohdennetusti ja täsmällisesti valmisteyhteenvedon ohjeiden mukaan.

Eläimen paino on tärkeä määrittää mahdollisimman tarkasti, jotta aliannostusta vältetään. Uudet laajakirjoiset sisäloislääkkeet ovat myös säännönmukaisesti reseptivalmisteita. Eläinlääkäriin asiantuntemusta tarvitaan ratkaisemaan ulostenäytteiden perusteella suunnattu hoito sekä neuvomaan loiskuormituksen ennaltaehkäisyssä.

Tita-Maria Muhonen

ELL
Eläinlääkäri, Fimea

LISÄÄ AIHEESTA

[Eläinlääkkeiden haittavaikutukset 2018](#)

[Eläinlääkkeiden haittavaikutuksista ilmoittaminen on tärkeää](#)

[Koiran- ja kissanpentu anestesiaeläinlääkärin potilaana](#)

KIRJALLISUUTTA

Coles GC, ym. The detection of anthelmintic resistance in nematodes of veterinary importance. Vet Parasitol 2006; 136(3–4): 167–85.

Näreaho A, ym. Impaired efficacy of ivermectin against Parascaris equorum, and both ivermectin and pyrantel against strongyle infections in trotter foals in Finland. Vet Parasitol 2011; 182(2-4): 372–7.

Pullola T, ym. Canine intestinal helminths in Finland: Prevalence, risk factors and endoparasite control practices. Vet Parasitol 2006; 140(3–4):321–6.

Saukko TM. Koirien ja kissojen sisäloisten häätö. TABU 2004(1): 27–1.

SEP ry:n Hevosjaoston suositus hevosten sisäloiskontrolliin. www.sep.fi

van Wyk JA, ym. Targeted selective treatment for worm management – How do we sell rational programs to farmers? Vet Parasitol 2006; 139(4):336–46.